

Poikkeuksellinen säännöllinen työaika. Ensihoito.**Dnro 10/2020, annettu 2.7.2020.**

Aluehallintoviraston päätös kumottiin ja asia palautettiin aluehallintovirastoon uudelleen käsiteltäväksi.

Oikaisuvaatimuksen tekijä: X:n sosiaali- ja terveystyöntekijä

Vireille: 8.6.2020

Oikaisuvaatimuksen kohde: Lounais-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueen päätös dnro LSAVI/3345/2020, joka on annettu 8.5.2020.

X:n sosiaali- ja terveystyöntekijä on hakenut lupaa teettää poikkeuksellista säännöllistä työaika X:n sosiaali- ja terveystyöntekijän ensihoidon toimipisteissä. Ensihoitopalveluissa työskentelee noin 150 henkilöä. Hakemus on koskenut suurinta osaa henkilöstöstä ja pitää sisällään ensihoitoyksiköiden, yhden hengen päivystysyksiköiden sekä ensihoidon tilannekeskuksen toiminnan. Hakemuksen mukaan työtä tehdään aika ajoin vuorokauden aikana. Ensihoidossa on noin kaksi vuotta toimitettu työaikamallissa (keskimääräinen yleistötyöaika), jossa työvuorojen pituus on ollut 12 tuntia ja viikkotuntien määrä 38,75. Tämä on kuitenkin aiheuttanut pitkien työmatkojen ja vastaavien seikkojen johdosta tyytymättömyyden laskua. Henkilöstö oli aiemmin tyytyväistä ja motivoitunutta työhön poikkeuslupan mukaisella työaikajärjestelyllä. Poikkeuslupanvarainen työaikajärjestely mahdollistaisi työtehtävien ja resurssien yhteensovittamisen optimaalisella tavalla. Se olisi selkeä, säännöllinen, ja sen myötä työvuorokierto saataisiin tasaiseksi. Työaika olisi myös taloudellisesti järkevä sekä työnantajalle että henkilöstölle. Poikkeuslupan mukaisella työaikajärjestelyllä olisi myös helpompi rekrytoida henkilöstöstä. Tehollisen työn määrää seurattaisiin kenttäjohto- ja raportointijärjestelmän kautta. Henkilöstölle tehtäisiin kerran vuodessa kysely, jolla kartoitettaisiin työssä jaksamista ja halukkuutta toimia poikkeuslupanvaraisessa työajassa.

Työnantaja on pyytänyt luvan myöntämistä seuraavin ehdoin:

Poikkeuslupan piirissä olevan ensihoitopalvelun henkilöstön säännöllinen työaika saa olla enintään 24 tuntia. Tehollinen työaika saa olla enintään 12 tuntia sen 24 tunnin aikana, jolloin henkilökunnan on oltava työpaikalla valmiina työhön. Keskimääräinen säännöllinen työaika viikossa on 42 tuntia. Työnantaja huolehtii siitä, että työntekijälle annetaan vähintään työaikalain tai virka- ja työehtosopimuksen määräämä vuorokausilepo jokaisen 24 tuntia kestäneen jakson jälkeen. Työvuoroja voidaan suunnitella tarvittaessa koulutuksena vuosittain: yksi työvuoro eli 24 tuntia voidaan jakaa 6–8 tunnin koulutuspäiviksi (3–4 kpl).

Lounais-Suomen aluehallintovirasto on hyväksynyt X:n sosiaali- ja terveystieteiden hakemuksen osittain. Lupa on myönnetty 31.12.2022 saakka ja se koskee X:n ensihoitoa: ensihoitoyksiköt, yhden hengen päivystysyksiköt ja tilannekeskuksen tehtävät.

Poikkeuslupa on myönnetty työvuoron pituuden ja koulutuspäivien osalta seuraavilla lupaehdoilla:

- ”1. Säännöllisen työvuoron pituus on enintään 24 tuntia.
2. Aktiivinen työaika 24 tunnin vuorossa on enintään 12 tuntia tehollista työaikaa.
3. Työnantajan on varmistettava, että työ säilyy laadultaan aika ajoin tehtävänä luvan voimassaolon ajan.
4. Viikoittainen työaika on keskimäärin 38 tuntia 45 minuuttia enintään 52 viikon tasoittumisjaksoissa.
5. Ylityöstä, jota tehdään 24 tuntia käsittävän työvuoron lisäksi, maksetaan kahdelta ensimmäiseltä tunnilta 50 prosentilla ja seuraavilta tunneilta 100 prosentilla korotettu palkka.
6. Työvuoron pituus huomioiden riittävä lepoaika palautumiseen on annettava välittömästi työvuoron jälkeen. Työvuorojen tulee rytmittyä lähtökohtaisesti siten, että työvuoroja on yksi ja sitä seuraa kolme vapaata vuorokautta.
7. Työntekijöiden kuormittumista tulee valvoa ja tarpeen vaatiessa puuttua siihen työnjohdollisin keinoin.

Muilta osin on noudatettava soveltuvia työ- tai virkaehtosopimuksia sekä työaikalain säännöksiä, ellei niistä ole myönnetty poikkeuslupaa tai pätevästi muuta sovittu. Myönnetty poikkeuslupa voidaan peruuttaa, jos luvan myöntäminen on perustunut virheellisiin tietoihin tai olosuhteet ovat luvan myöntämisen jälkeen olennaisesti muuttuneet.

Jos aluehallintovirasto on myöntänyt työnantajalle 1 momentissa tarkoitetun luvan määräaikaisena eivätkä olosuhteet ole myöntämisen jälkeen olennaisesti muuttuneet, työnantaja ja 36 §:n 3 momentissa tarkoitettu työntekijöiden edustaja voivat sopia aluehallintoviraston myöntämän luvan tai vapautuksen jatkamisesta.”

Aluehallintovirasto ei myöntänyt lupaa toteuttaa 42 tunnin pituista keskimääräistä säännöllistä viikkotyöaikaan vaan mahdollisti lupaehdoilla ainoastaan keskimääräisen viikkotyöajan pituudeltaan 38 tuntia 45 minuuttia enintään 52 viikon tasoittumisjaksossa. Aluehallintoviraston perustelujen mukaan ensihoitoyksiköiden henkilöstön työ on lähtökohdiltaan laadultaan sellaista, että sitä suoritetaan vain aika ajoin sen vuorokautisen työajan kuluessa, jona työntekijän on oltava valmiina työhön. Aluehallintovirasto ei pitänyt perusteltuna pidentää ensihoitajien viikkotyöaikaan 38,45 tunnista, joka perustuu työnantajan noudattaman virkaehtosopimuksen viikkotyöaikaan. Aluehallintoviraston mukaan ”(v)uoden 2020 jälkeen uuden työaikalain tultua voimaan ei hakemuksessa tarkoitettuun ensihoitotyöhön ole enää myönnetty poikkeuslupaa, joka ylittää sovellettavan virkaehtosopimuksen mukaisen viikkotyöajan. Keskimääräistä työaika ei ole perustetta arvioida toisin, sillä tehollinen työaika tulee olemaan yksiköiden käyttöasteiden ja työajan hallintaa koskevien tietojen perusteella ensihoidolle tyypillisellä tasolla.”

Oikaisuvaatimus ja sen perustelut

X:n sosiaali- ja terveystieteiden osasto pyytää työneuvostoa oikaisemaan lupaehdot 4 ja myöntämään luvan teettää hakemuksen mukaista 42 tunnin pituista viikkotyöaikaan.

Työnantajan näkemyksen mukaan aluehallintovirasto on tehnyt päätöksensä virheellisin perustein, sillä poikkeusluvalla on mahdollista ylittää työ- ja virkaehtosopimuksessa sovittu työaika.

Aluehallintovirasto on myöntänyt muun muassa Keski-Suomen pelastuslaitokselle poikkeusluvan 42 tunnin pituiseen viikkotyöaikaan, joten perustelut siitä, että tällaisia lupia ei olisi myönnetty

vuoden 2020 työaikalain voimaantulon jälkeen, eivät pidä paikkaansa. Päätöksenteossa ei ole myöskään noudatettu yhdenvertaisuutta, koska muun muassa mainitulle pelastuslaitokselle on myönnetty lupa teettää 42 tunnin pituista, virkaehtosopimuksessa sovitun työajan ylittävää työaikaa (dnro LSAVI/759/2020).

Asianosaisten kuuleminen

Työneuvostosta ja eräistä työsuojelun poikkeusluvista annetun lain (400/2004) 10 §:n mukaan työnantajan on varattava ennen aluehallintoviraston päätöstä työehtosopimuslain (436/1946) nojalla sitovan työehtosopimuksen perusteella valitulle asianomaiselle luottamusmiehelle tai työsopimuslain (55/2001) 13 luvun 3 §:ssä tarkoitetulle luottamusvaltuutetulle mahdollisuus tulla kuulluksi asiassa joko suullisesti tai kirjallisesti. Jollei työpaikalla ole luottamusmiestä tai luottamusvaltuutettua, kuulemismahdollisuus on varattava työsuojeluvaltuutetulle, ja jollei tätäkään ole, kuulemismahdollisuus on varattava kullekin työntekijälle, jota päätös koskee.

X:n sosiaali- ja terveystyöpiiri on varannut pääluottamusmiehille A (Tehy ry), B (Juko ry), C (JHL ry), D (Super ry) ja E (Jyty ry) tilaisuuden tulla kuulluksi asiassa. Kaikki puolsivat työnantajan hakemusta 24 tunnin työvuorojen osalta, mutta eivät 42 viikkotuntimäärän osalta.

Työneuvosto on varannut mainituille luottamushenkilöille tilaisuuden tulla kuulluksi oikaisuvaatimuksen johdosta. Ilmoituksensa mukaan he eivät puolla hakemusta 42 viikkotuntimäärän osalta, ellei työnantaja tule huomioimaan viikkotyöajan nostoa palkassa.

TYÖNEUVOSTON PÄÄTÖS

Aluehallintoviraston tekemä päätös kumottiin ja asia palautettiin aluehallintovirastoon uudelleen käsiteltäväksi.

Päätöksen perustelut

Aluehallintovirasto on perustellut X:n sosiaali- ja terveystyöajan hylkäämistä sillä, että vuoden 2020 jälkeen uuden työaikalain voimaantulua ensihoitotyöhön ei olisi enää myönnetty poikkeuslupaa, jonka mukaan saisi ylittää sovellettavan virkaehtosopimuksen mukaisen viikkotyöajan. Näin ollen viikoittaisen työajan pituus on lupaehdoissa määrätty samaksi kuin se on työhön sovellettavassa virkaehtosopimuksessa. X:n sosiaali- ja terveystyö on oikaisuvaatimuksessaan tuonut esille aluehallintoviraston 18.2.2020 tekemän päätöksen LSAVI/759/2020, jossa kuitenkin on sallittu enintään 42 tunnin pituinen keskimääräinen työaika.

Työneuvoston käsityksen mukaan aluehallintoviraston esittämät perustelut työnantajan hakemuksen hylkäämiselle eivät ole riittävän selvät, eivätkä ne näin ollen täytä hallintolain (434/2003) 45 §:n mukaisia vaatimuksia. Vuoden 2020 alussa voimaan tullut työaikalaki (872/2019) ei myöskään voi olla perusteena sille, että viikoittainen työaika sidottaisiin poikkeusluissa aina kulloinkin sovellettavaksi tulevan työ- tai virkaehtosopimuksen mukaiseen viikkotyöaikaan. Eri asia on se, että käytännössä myönnetty lupa voi jäädä merkityksettömäksi, jos siinä on sovellettavaksi tulevasta työ- tai virkaehtosopimuksesta poikkeavia määräyksiä eikä sopimuksessa ole määrätty poikkeuslupan ensisijaisuudesta. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että lupaviranomaisen harkintavalta olisi rajoittunut työ- tai virkaehtosopimuksen sisällön mukaiseksi. Tähän asiaan ei vuoden 2020 alussa voimaan tullut työaikalaki ole vaikuttanut. Lupaviranomaisen tulee arvioida luvan myöntämisen mahdollisuus siis työaikalain 39 §:n 1 momentin perusteella. Lupaan on liitettävä tarvittavat lupaehdot, joiden sisältö harkitaan työaika-suojelullisin perustein eikä sovellettavaksi tulevan työ- tai virkaehtosopimuksen mukaan.

Työneuvosto kiinnittää aluehallintoviraston huomiota siihen, että viranomaisen ratkaisukäytännön on täytettävä hallintolaissa säädetyt edellytykset. Edelleen on huomattava, että mikäli viikoittaisen työajan enimmäismäärä kytketään sovellettavaksi tulevassa työ- tai virkaehtosopimuksessa

sovittuun enimmäismäärään, tulee näin tehdä hallintolain 6 §:n mukaisen yhdenvertaisen kohtelun vaatimuksen johdosta kaikissa toisiinsa rinnastettavissa tapauksissa. Tämä edellyttäneen aluehallintoviraston oma-aloitteista sovellettavaksi tulevan kollektiivisopimuksen ja sen sisällön selvittämistä jokaisessa tapauksessa.

Työneuvosto harkitsee oikeaksi palauttaa asian käsittelyn aluehallintovirastoon, jonka tulee harkita lupaehdon nro 4 sisältö uudelleen. Samalla työneuvosto kehottaa ottamaan ratkaisua tehtäessä huomioon yllä esitetyt seikat.

Sovelletut lainkohdat

Hallintolain (434/2003) 6 § ja 49 g §:n (581/2010) 1 momentti.

Työaikalain (872/2019) 5, 25 sekä 39 §:n 1 momentin 1 kohta.

Päätös on yksimielinen ja se perustuu puheenjohtaja Ahtelan sekä jäsen Nyysölän sekä varajäsenten Romo, Vattulainen ja Virtanen mielipiteeseen.